

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
“ ” _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 6007007 – “Meşəçilik”

Fakültə: “Aqrar və mühəndislik”

Kafedera: “Aqrar elmləri”

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “Meşə əkinləri” (Təhsil Nazirliyinin 27.09.2018 tarixli F-678 sayılı əmri ilə qrif verilmişdir)

Kodu: İPF-B-18

Tədris ili: II (2025/2026)

Semestr: IV

Tədris yükü: Cəmi 80 saat: Auditoriya saati – 24 saat (müh. – 14 saat, laboratoriya – 10 saat)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 8 kredit

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: m. Həsənov Tahir Həsənağa oğlu

Məsləhət günləri və saat: II gün 14⁰⁰

E-mail ünvanı: hmerdan137@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş. Füzuli küş. 170-a

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.

Əsas

1. Azərbaycan Respublikası meşələrinin bərpa və inkişaf etdirilməsinə dair Milli Proqram. Bakı 2003.
2. İbrahimov Z.A. // Meşə əkinləri, Dərslik. Bakı 2015, s. 3-371.
3. Məmmədov Q.Ş. Xəlilov M.Y. // Azərbaycan meşələri (monoqrafiya). Bakı, 2002. 465 səhifə
4. Mustafayev M.N. // Ceviz və şabalıdyarpaq palıd əkinləri yaradılmasının bioekoloji əsasları (monoqrafiya). Bakı, “Şərqi-Qərb” Nəşriyyatı Evi, 2014, 220 səhifə.
5. Məmmədov Q.Ş., Əsədov K.S. // Meşə ekologiyası (ali məktəblər üçün dərslik), Bakı, “Elm”, 2010, 435 səhifə.
6. Cəfərov M.İ., Babayev A.N., İbrahimov Z.A. // Azərbaycanın təbii sərvətləri və onlardan səmərəli istifadə (monoqrafiya). Bakı, Qapp-Poliqraf, 2005, 246 səhifə.
7. Babayev X.Y., Əliyeva A.S. // Kosmik təsvirlər əsasında subtropik Lənkəran bölgəsinin meşə örtüyünün tədqiqi H.Ə.Əliyevin 80-ci dönmünə həsr olunmuş Respublika Elmi Konfransının Materialları, Lənkəran, 2011, səhifə 47-49.
8. Məmmədov M.C., Əsədov K.C., Məmmədov F.M. // Dendralojiya. Bakı, “Azərbaycan ensiklopediyası” NPB, 2000, 388 səhifə.

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Meşə bərpa və meşə salma zamanı səpin və ya əkin üsulu ilə yaranan çoxillik əkmələr olub tələb olunan (müəyyən) parametrlərə və keyfiyyətə çatdıqda meşə ilə örtülü sahəyə keçirilərək süni ağaclıq və ya meşəlikdir. Meşə əkinləri fənni süni meşə yetişdirmə və meşə bərpaya dair təlim olub üç başlıca tərkib hissədən (Meşə toxumçuluq işinin təşkili; Tinglik təsərrüfatının təşkili və əkin materialının becərilməsi; Meşə əkinlərinin yaradılması və becərilməsi) ibarətdir. Həmin tərkib hissələr meşə əkinlərinin yaradılması və becərilməsinə dair mühüm məsələləri kompleks əhatə edir.

Meşə əkinləri fənni süni meşə yetişdirmə haqqında təlim olub meşə əkinlərinin yaradılması metod üsullarından bəhs edir. Fənnin başlıca vəzifəsi meşə əkinlərinin yaradılması və becərilməsinə dair biliklərin verilməsidir. Meşə əkinləri fənninin predmeti süni meşə bərpa və meşə yetişdirmə metod və üsulları olub meşə əkinlərinin yaradılması və becərilməsinə dair məsələləri çıxış edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal – tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar bilir.
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.
- 7 bal – tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir.
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıq var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir.
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal – suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

- 91-100 bal - əla (A)
- 81-90 bal – çox yaxşı (B)
- 71-80 bal – yaxşı (C)
- 61-70 bal – kafi (D)
- 51-60 bal – qənaətbəxş (E)
- 51 – baldan aşağı – qeyri-kafi (F)

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə - 14 Laboratoriya – 10 saat. Cəmi: 24 saat.

Nö	Mühazirə mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
1	Mövzu 1: Meşə əkinləri fənnin predmeti və başlıca vəzifələri. Plan: 1. Süni meşəsalma və meşəyetidirmənin aktuallığı. 2. Meşə əkinləri fənnin predmeti, tərkibi və başlıca vəzifələri. 3. Meşələrin bərpa və inkişaf etdirilməsinə dair milli strategiya. Mənbə: Mühazirə materialları, 1,2,6,7	2	
2	Mövzu 2: Meşə toxumçuluq işinin təşkili. Plan: 1. Meşə toxumçuluq işinin aktuallığı, mahiyyət və vəzifələri. 2. Ağac bitkilərinin yaş mərhələləri üzrə inkişaf və toxum məhsuldarlığı. 3. Ağac və kol bitkinin meyvə verməsinə təsir edən amillər. Mənbə: Mühazirə materialları, 3, 6, 8	2	
3	Mövzu 3: Toxumların səpinə hazırlanması və keyfiyyət göstəriciləri və təyinetmə metodları. Plan: 1. Toxumların səpinə hazırlanmasının nəzəri əsasları. 2. Toxumun səpinə hazırlanması üsulları.	2	

	<p>3. Toxumların mikroelementlərlə və stimulyatorlarla işlənməsi.</p> <p>4. Toxumların dezinfeksiyası və dezinseksiyası.</p> <p>5. Toxumların seleksiya kateqoriyaları və pasportlaşdırılması.</p> <p>6. Orta nümunə və onun götürülməsi.</p> <p>7. Toxumların təmizliyi, cücərmə qabiliyyəti və cücərmə sürətinin təyin olunması.</p> <p>Mənbə: Mühazirə materialları 3,6,8</p>		
4	<p>Mövzu 4: Tinglik sahəsinin təşkili, əkin materiallarının yetişdirilməsi, tinglik sahəsinin hesablanması və tinglik üçün sahənin seçilməsi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tingliyin təyinatı və növləri. 2. Tingliyin əsas şöbələri. 3. Tinglikdə yetişdirilən əkin materialının növləri. 4. Tinglikdə tətbiq olunan əkin dövriyyəsi və çoxtarlalı əkin sxemi 5. Tinglik sahəsinin hesablanması. 6. Səpin şöbəsinin hesablanması. 7. Tinglik üçün sahənin hesablanması və ilkin mənimsənilməsi. <p>Mənbə: Mühazirə materialları: 3,5, 7, 9</p>	2	
5	<p>Mövzu 5: Əkin materialının çoxaldılması üsulları, əkin materiallarının becərilməsində müasir texnologiyalar.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ağac və kol bitkilərinin çoxaldılması üsulları və onların bioloji əsasları. 2. Çiliklə və calaqla çoxaldılmış əkin materialının yetişdirilməsi. 3. Bitkilərin mikroklonal üsulla in Vitro şəraitində artırılması. 4. Qapalı kök sistemi (QKSƏM) əkin materialının yetişdirilməsi. <p>Mənbə: Mühazirə materialları 3, 5, 10.</p>	2	
6	<p>Mövzu 6: Əkin materialının inventarizasiyası, qazılması və nəql olunması. Meşə əkinlərinin rayonlaşdırılması.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Əkin materialının inventarizasiyasının metodları. 2. Əkin materialının çıxarılması, çeşidlənməsi, saxlanması və nəql olunması 3. Meşə əkini işlərinin rayonlaşdırılması. 4. Meşə əkinlərinin qarışıq tərkibdə yaradılması. Meşə tipologiyası. <p>Mənbə: Mühazirə materialları 5, 7, 9, 11</p>	2	
7	<p>Mövzu 7: Meşə əkinlərinin yaradılması üçün torpaq hazırlığı. Meşə əkinlərinin səpin və əkin üsulu ilə yaradılması. Əkinlərə aqrotexniki qulluq.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Torpaq hazırlığı üsulları. 2. Meşə əkinlərinin səpin və əkin ilə yaradılması. 3. Əkinlərə aqrotexniki qulluq 4. Meşə əkini işlərinin texniki qəbulu və inventarizasiyası. 5. Meşə əkinlərinin meşə ilə örtülü sahəyə (torpaqlara) keçirilməsi və xidmət qırmaları. 6. Meşə əkinlərinin tədqiqi və biometrik qiymətləndirilməsi. <p>Mənbə: Mühazirə materialları 1, 4, 5, 7, 9</p>	2	
	Cəmi:	14 s.	

	Laboratoriya məşğələsi mövzuları	Saat	Tarix
1	Mövzu 1: Ağac bitkilərinin yaş mərhələsi üzrə inkişafı və toxum məhsuldarlığı	2	
2	Mövzu 2: Toxum məhsulunun uzunmüddətli, orta müddətli və qısa müddətli və qısa müddətli proqnozlaşdırılması.	2	
3	Mövzu 3: Toxum xammalı tədarüku üçün ağac və ağacların seçilməsi.	2	
4	Mövzu 4: Tingliyin təyinatı və növləri.	2	
5	Mövzu 5: Meşə əkin işlərinin texniki qəbulu və inventarizasiyası.	2	
	Cəmi:	10 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Süni meşəsalma və meşəsalma və meşəyetişdirmənin aktuallığı
Meşə toxumçuluq işinin təşkilini
Toxumların səpinə hazırlanması qaydalarını
Tinglik sahəsinin təşkilini
Əkin materialının çoxaldılmasını
Meşə əkinlərinin səpin və əkin üsulu ilə yaradılmasını
Meşə əkinlərinin müayinəsi və tədqiqi

XII.Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş)
- problemlərə əsaslanan tədris;
- sahə işləri;
- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

FTN 1 .Süni meşəbərpa və meşəsalma tədbirlərinin həyata keçirilməsində ilkin və başlanğıc reproduksiya materialına dair biliklərə nail olmalı.

FTN 2. Meşə toxumçuluq işinin təşkilini, toxum xammalı tədarükü, emalı, toxunların saxlanması və toxumları səpinə hazırlamağı bacarmalı.

FTN 3.Meşə toxumlarının sənədləşdirilməsini, keyfiyyət göstəricilərinin təyin olunması metod və üsullarını mənimsəməli

FTN 4. Tinglik təsərrüfatının təşkilini həyata keçirtməyi bacarmalı.

FTN 5. Tinglikdə səpinin aparılması qaydalarını, ağac-kol cinslərinin əkin materialının becərilməsi xüsusiyyətlərini bilməli.

FTN 6. Əkin materialının becərilməsinə dair müasir texnologiya və aqrotexnikanı mənimsəməli.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi

XV. Kollektivium sualları:

1. Süni meşəsalma və meşəyetişdirmənin aktuallığı.
2. Meşə əkinləri fənninin predmeti, tərkibi və başlıca vəzifələri.
3. Meşələrin bərpa və inkişaf etdirilməsinə dair milli strategiya.
4. Meşə toxumçuluq işinin aktuallığı, mahiyyəti və vəzifələri.
5. Ağac bitkilərinin yaş mərhələləri üzrə inkişaf və toxum məhsuldarlığı.
6. Ağac və kol bitkilərinin meyvə verməsinə təsir edən amillər.
7. Toxumların səpinə hazırlanmasının nəzəri əsasları.
8. Toxumların səpinə hazırlanması üsulları.
9. Toxumların mikroelementlərlə və stimulyatorlarla işlənilməsi.
10. Toxumların dezinfeksiyası və dezinseksiyası.

XVI. İmtahan sualları

--blok--

1. Süni meşəsalma və meşəyetişdirmənin aktuallığı.
2. Meşə əkinləri fənninin predmeti, tərkibi və başlıca vəzifələri.
3. Meşələrin bərpa və inkişaf etdirilməsinə dair milli strategiya.
4. Meşə toxumçuluq işinin aktuallığı, mahiyyəti və vəzifələri.
5. Ağac bitkilərinin yaş mərhələləri üzrə inkişaf və toxum məhsuldarlığı.
6. Ağac və kol bitkilərinin meyvə verməsinə təsir edən amillər.

--blok--

7. Toxumların səpinə hazırlanmasının nəzəri əsasları.
8. Toxumların səpinə hazırlanması üsulları.
9. Toxumların mikroelementlərlə stimulyatorlarla işlənməsi.
10. Toxumların dezinfeksiyası və dezinseksiyası.
11. Toxumların seleksiya kateqoriyaları və pasportlaşdırılması.
12. Orta nümunə və onun götürülməsi.

--blok--

13. Toxumların təmizliyi, cücərmə qabiliyyəti və cücərmə sürətinin təyin olunması.
14. Tingliyin təyinatı və növləri.
15. Tingliyin əsas şöbələri.
16. Tinglikdə yetişdirilən əkin materialının növləri.
17. Tinglik sahəsinin hesablanması.
18. Səpin şöbəsi sahəsinin hesablanması.

--blok--

19. Ağac və kol bitkilərinin çoxaldılması üsulları və onların bioloji əsasları.
20. Çiliklə və calaqla çoxaldılmış əkin materialının yetişdirilməsi.
21. Qapalı kök sistemi (QKSƏM) əkin materialının yetişdirilməsi.
22. Əkin materialının inventarizasiyasının metodları.
23. Əkin materialının çıxarılması, çeşidlənməsi, saxlanması və nəql olunması.
24. Meşə əkini işlərinin rayonlaşdırılması.

--blok--

25. Meşə əkinlərinin qarışıq tərkibdə yaradılması. Meşə tipologiyası.
26. Torpaq hazırlığı üsulları.
27. Meşə əkinlərinin səpin və əkin üsulu ilə yaradılması.
28. Əkinlərə aqrotexniki qulluq.
29. Meşə əkini işlərinin qəbulu və inventarizasiyası.
30. Meşə əkinlərinin meşə ilə örtülü sahəyə (torpaqlara) keçirilməsi və xidmət qırmaları.

“Meşə əkinləri” fənninin sillabusu 6007007 – “Meşəçilik” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (19 dekabr 2025 - ci il, protokol № 04)

Fənn müəllimi: m. T.H.Həsənov
Kafedra müdiri: dos. İ.C.Kərimov